

pa zginejo in katerih je dandanes na književnem trgu vseh omikanih narodov cele kupe.

Ozir po svetu.

Nov del svetá je našel amerikansk ribič, ki je peljal se po morji kitov ali morskih somov (Wallfisch) lovit. Prišel je do 73° 30' severnega tečajnika (Nordpol); kar zagleda tū zemljo brez snegá, obrašeno z mnogimi rastlinami, in vidi ljudi; kakor v prarih se dvigujejo goré v njej. Imenoval je novi svet „Wrangelovo zemljo.“ Gotovo je, da se ali veliki otoki ali pa obširna suha zemlja iz Grenlandije vlečejo noter do severne Sibirije.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

Potujoč pred dvema letoma po rodovitnem oddelku zemlje banaške sem se živo spominjal nekega posestnika, stanujočega v oni okolici, ki mi je bil dobro znan od prejšnjih let, in to iz glavnega mesta Z—, kamor je svoje dni pogostoma dohajal v lastnih in tudi občinskih opravkih. Srce se mi je razgrelo o spominu na prijateljstvo; toraj sklenem, pohoditi dobrega znanca, kakor sem mu bil obljubil.

Naznanivši kočijažu svoj namen kreneva jo v dobri četrtniki ure v stran od glavne ceste; v treh urah pa je stal voziček moj že pred lepim gradom premožnega posestnika. Ni ga bilo domá, pa rekli so mi, da se po vrne do južine. Med tem šetam okoli grada in po lepem in vkusno vredjenem perivoju. Grajščina je bila velika; vse v njej in krog nje lepo in izgledno, kakor se nahaja le pri umnih in premožnih gospodarjih. Al dozdevalo se mi je vendar le, da je v tem krasnem domovji vse nekako tiho in mrtvo, akoravno sem si predstavljal po živahni naravi in značaju svojega znanca, da bi moralo biti pri njem in okrog njega vse veselo in kratkočasno. Okoli poldne pridrči po ravnem polji lahki voziček, ki pripelje v grajsko dvorišče mojega milega prijatelja. Veselo mu hitim naproti, — tudi on, spoznavši me, skoči radosten z voza, ter pozdravlja me srčno z večkrat zapored ponovljenim „dobro došel!“

Al kakošnega sem najdel znanca! — Ni bil to več oni poprejšnji veseljak, kteremu je vedno sijala iz oči radost ter mu bila vsaka beseda dobrovoljna šala. Ni ne bil več tisti, krog kterega se je mladi svet najrajše družil, in ki je, prišedši v mesto, iskal le živahne naše tovaršije. Najdel sem ga sedaj v lice bledega in prepadlega; otožnost se mu je brala v vsej obnaši, — komaj sem ga zopet spoznal.

„Za Boga! dragi gospod“ — rečem mu, segajoč mu v osuhlo desnico — „kako ste se mi spremenili v malo letih! Gotovo ste bolehal? Ali se Vam je morda kaka druga nesreča pripetila?“

„Nikarte me sedaj izpraševati o tem, srčni prijatelj“ — ustavi on moja vprašanja, in siloma nasmehljaje se — „vsaj pred južino mi ne kalite redkega veselja, da se zopet enkrat vidiva. Pred vsem pa vi meni povejte, kako in kaj je pri vas, kaj počnejo mi prijatelji, tako dolgo ne videni? — a po južini hočem vam pripovedovati o sebi“ — dodá s potemnelim licem zopet grajščak, kakor da bi ga trpinčili britki spomini.

Med obedom razgovarjala sva se o domačih rečéh, spominjajoča se vseh zgod in nezgod pretekle viharne dôbe domačega našega razvitka. Spomini le-ti razgnali so zopet nekako temne oblake raz čelo grajščakovo; —

jaz pa, akoravno so mi bili prijetni najini razgovori, sem vendar nepotrpežljivo čakal zvrševanja južine, da bi poprej poizvedel vzrok tolike spremembe svojega nekdanj tako veselega prijatelja. Poslednjič vstaneva od mize, greva v stransko sobo, sedeva na divan ter zapalivša vkusne smodke pijevo črno kavo. — Po kratkem zamišljenju prične mili znanec, kakor sledí:

„Vi prijatelj, ste radovedni slišati, kaj se je zgodilo z mano, ker sem se, kakor ste rekli, ves nekako spremenil, kar sva se zadnjikrat videla v Z—. Naj vam, predragi moj, odkritosrčno povem vse; saj se bo za trenutek ohladila rana moji duši. Poznali ste me človeka veselega; društveno in javno življenje dolgo mi je nadomestovalo srečo lastnega družinskega življenja. V mladosti nisem si našel družice po svojem smislu, in tako sem neoženjen izvršil štirideset in neko liko več let. Ko pa so nastali bolj resnobni časi, ko so razšli se prijatelji križem po svetu in so prestale tako kratkočasne zabave, stal sem samec na svojem dvoru, ter spoznaval čedalje bolj resnico besedi, da ni dobro človeku samemu biti. Oni čas pride v našo okolico — o da bi je pač nikoli ne bilo! — ptuja devojka, ktera je, akoravno nehoté, vgonobila za vselej mir mojega srca. Al ne le to; celó sama sebi si je porahljala posteljico v prezgodnem tèmnem grobu. — Slušajte dalje: Omenjena deklica je prišla ko sirota po smrti svojega očeta, bivšega uradnika v nekem oddaljenem mestu, v našo okolico, iskaje zavetja pri svoji sorodkinji, stari vdovi M., ki mi je bila najbližnja grajska sosedá. Sprejeta od tete kakor lastna hčerka, se ponižna deklica hitro vdomači v kraji svojega novega domovja. Marljivo oskrbovaje malo gospodarstvo namesti oslabele tetike svoje je kmalu pozabila svoje sirotšine o neutrudeni delavnosti, ter procvetela zdajci ko krasna rožica, razprostrajoča krog sebe miris sladke nedolžnosti in blage domovitosti. Kakor dober hišen prijatelj in svetnik stare gopé v vseh važniših opravilih sem pogostoma obiskoval njen gradič, kteri se mi je, kar se je v njem vdomačila mlada devojka, hipoma tako primilil, da nisem ga mogel zgrešiti dneva, da ne bi bil ondi. Vedite namreč, da doslej nisem bil še nikoli navezal srca na kako ženo. Zdaj pa sem vsak dan živejše čutil željo, da bi ljubki ta cvet sreče domače presadil na vrtec svoj. Nadjal sem se temveč srečnega pospeha, ker tudi od strani vrle device nisem ničesa zapazil, kar bi bilo utegnilo nasprotovati izpolnjenju iskrenih mojih želj. Deklica sicer ni bila to, kar dandanes svet imenuje „lepotica“; al bila je milega, krotkega in blagega čutja; sirota sicer brez premoženja, pa lepo odreja — v vsem uzor poštene device. Čeravno je bila dovršila že dvajseto leto, vendar jej dozda še nobena strast ni skalila čiste in mirne duše. Gotovo je po bistroumnosti ženskemu spólu prirojeni zapazila tudi ona moje čutje do sebe, vendar mi zastran tega ni kratila svoje udanosti; rada se je z menoj pomenkovala in kratkočasila, ter dala mi spoznati, da se razumete najini srci. Vse to, mislil sem si, bode prav lahko poravnalo razliko najine starosti, in iz dna srca sem hvalil najvišjo Previdnost, ki me je v zreli dôbi starosti moje osrečila sè sladkimi čuti, kterih se nisem nikdar več nadjal. — Tudi stara gopá, teta devičina, kazala je v vsi svoji obnaši, da iz srca želi zavezo mojo z Milico in po takem sreče njene. Ravno sem se bil odločil, zaprositi si deklico v zakon, kar nenadnani slučaj prepreči in prekriža mi vse namere moje, ter razruši blago osnovo srečne prihodnosti moje popolnoma in — za vselej.

(Dalje prihodnjič.)

Andrej. Kdo ju bo pa prašal! Zdaj imamo postavo, da se mora goditi in gospodje so prisegli na-njo. Le berite „Novice“ in bodele videli, kako je Levstik gosp. Grčarju, svetovalcu ljubljanske deželne sodnije, paragraf 19. pred oči stavil, da je omolknil. Kdor se §. 19 ne bo držal, naj se mu enaka godi; čast in hvala pa vsem gospodom, ki ga spoštujejo. Številka 19. se mi zdaj tako dopada, da jo bom še v loterijo stavil. In tako z Bogom, sosedje! A. Net.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Dalje.)

„Isti čas — nadaljuje grajščak svojo pripovedko — pride mi nenadjani, al mili gost Ljudevit K—. Bil je on edini sin mojega pokojnega prijatelja in bližnjega grajščaka. Ker je oče bil vojak z dušo in telesom, je ravno to želel tudi o svojem sinu; toraj ga prec po izvršenih šolah dá vvrstiti v vojsko. Pred štirimi leti se je preselil moj stari sosed v večni pokoj, in ker se je sin njegov nahajal oni viharini čas v magjarski vojski, naprosil in postavil me je umirajoči prijatelj za izvršitelja njegove oporoke ter oskrbnika in nadzornika vseh njegovih lastnin, dokler se sin ko edini dedič ne povrne na dom. Po končani vojski stopi Ljudevit kot major iz vojaščine, ter povrne se v domovino, da prevzame očetova posestva v svojo last. Prišel je, kakor sem Vam že povedal, ravno o mojih najsrečnejših dnevih. — Zadrževan s sporočevanjem Ljudevitovega premoženja in z mnogimi drugimi pōsli pri izvrševanju prijateljeve oporoke, moral sem začasno odložiti svoje lastne ženitvanske zadeve in namére. Mladi moj prijatelj Ljudevit je bil sicer po naravi svoji kakor rajni njegov oče; al zdaj vkljub svoji mladosti — štel je še le blizo 26 let — resnoben, nekako zamišljen in otožen. Videlo se je v vsem, da akoravno še mlad, moral je prestati že silnih srčnih bojov. To ravno pa je vtiskalo licu njegovemu neko zanimivo, zlasti za žensko okó omamljivo melanholijo. Kontrast mojega in Ljudevitovega značaja moral je čutiti slednji, kdor naju je videl. Jaz, človek zrelih let, a vendar vedno dobre volje in vesele misli, — on pa, cvetoč v dobi krepke mladosti, vendar zmirorom zamišljen, resnoben in otožen. Da ga malo oživim, vodim ga pogostoma v društva; — največkrat pa v bližnji gradič stare gospé svoje sosedé, kjer sva redovno vsaki dan prebila nekoliko srečnih ur. — Čudovita milina moje mlade sosedé, ki je mene popolnoma omamila — rekel bi — očarala, nasproti mojemu mlademu prijatelju ni mogla do živega seči. Bil jej je sicer prijazen, vendar pa hladán in v svoji obnaši kakor proti vsakemu drugemu. Temu nasproti pa sem pričel malo po malo pri Milici opazovati neko sočutje do mladega nesrečnika, kakor ga je ona šaljivo imenovala. Znano je pač dovolj, da tuga mladega človeka ne naznačuje ženskemu spōlu družega nego skrivno nesrečo, — a tiha bolečina in nesreča zanima zopet najbolj žensko srce ter probuja v njem sočutje in ljubovednost. Tako tudi se je Milica očividno trudila in si sè svojo priljudnostjo prizadevala, tolažiti skrivnostno žalost mlademu vojniku. Pozorno opazevajoč obadva sem ljubeznjivo postopanje devojkino okoli novega gosta pripisoval blagi njeni naravi, s ktero je želela ublažiti vsako bolečino krog sebe, in sem se toliko manj bal kake nevarnosti gledé mojih namenov, ker je bila Milica proti meni vedno tako prijazna in odkritosrčna kakor prej. Mladi moj prijatelj pa tudi v ničemur ni Milice odlikoval ali se prijazniše do nje vedel kakor do drugih gospodičin.“

„Tako preteklo je bilo zopet nekoliko časa, kar sem nenadoma moral oditi na neko drugo svojo grajščino, ktero sem bil podedoval po materi svoji v sosedni zemlji, da ondi gospodarstvo pregledam. Zoper voljo in namen zadrževala so me tam opravila dva cela meseca.“

„Povrnivši se nazaj na dom, najdem vse čudno drugače. Prvi obišče me Ljudevit; al s kakim, za-me presunljivim naznanilom! Razkril mi je, da je, opazivši pri Milici plamečo ljubezen do njega, odločil vzeti si o v zakon, ter da si jo je že izprosil od stare gospé, njene tete, ktera mu prošnje tudi ni odrekla; le dela je, da se hoče poprej z manoj posvetovati; kajti brez mene noče zvršiti nobene bolj važne reči. „Prišel sem toraj“ — reče mi Ljudevit — „da vas poprosim Vašega prijateljskega posredovanja pri važnem tem opravilu, ker sem“ — dodá britko nasmehljaje se — „spoznal v hiši Vaše blage sosedé, da je sladko zavetje tihega domačinstva najboljši lek za rane, ki žgejo in — pekó.“ — On tedaj ni družega iskal pri Milici ko mirnega zavetja pred navalom neke hude strasti, ki mu je vznemirovala duhá in žgala mu srce. In mene! — mene prišel je prosit, da ga vpeljem v tihi raj, iz kterega me izgnati preti. — Lahko si vsakdo misli, kako sem bil osupnjen in potrpt pri tem naznanilu, ki mi je prišel kot strela iz jasnega — vendar pa sem se vzdržal toliko, da pred Ljudevitom nisem odkril svojih čuvstev, o kterih — izjemši staro gospó — morebiti nihče še sanjal ni. Obljubim mu toraj svojo pomoč, in ker sem — na svojo neizrekljivo dušno žalost! — videl, da Milica v zavezi z Ljudevitom išče in upa res svojo srečo, odpovedal sem se jaz najslajšim svojim željam ter Milici žrtoval lastno srečo in dušni pokoj — — čez mesec dni smo obhajali poroko Ljudevitovo z Milico.“

(Dalje prihodnjič.)

Od kod visoki klobuk, ki se imenuje cilinder?

Zgodovinska črtica.

Gosp. N. Kohn je v seji avstrijskega obrtniškega društva na Dunaji dokazal, da je kitajske (kineške) korenine; pred 50 leti je prišel na Francozko, odkodar ga je pariški klobučar Dupont počel po svetu razglašati, da se je po vsej Evropi udomačil. Zagrebški „Gosp. list“, iz kterega smo povzeli to novico, dostavlja zgodovini cilindrov, da 1860. leto je pokopalo na Hrvaškem cilinder, ki je ondi za spomin le ostal kočijažem vélike gospóde. Pri nas na Slovenskem je še veliko cilindrov in ljubljanski dopisniki v „Pressah“ in v „Triesterici“ vsi nosijo cilinder, češ, da „inteligencija“ biva samo — pod visoko štulo. Kdor ne verjame, plača počen groš. — Na vsaki način pa je po zgodovinskih preiskavah Kohnovih zdaj dognano to, da se je velika krivica godila cilindrom, ko so jih sèm ter tjà preganjali kot „švabsko“ pokrivalo; zdaj vemo, da je cilinder — kineškega porékla.

Tako se vsak dan razjasnujejo zgodovinske stvari.

Dopisi.

Iz Belega grada 24. febr. 06. — Nadjaje se, da ne bode „Novicam“ neugodno, ako prejmejo kak dopis iz prestolnice kneževine srbske, pošiljam vam te vrstice, da jih priobčite svetu slovenskemu, da i on zná, kaj se misli i radi tukaj na slavenskem jugu. — Od nekega vremena mnogo se prenašajo po vnanjih časnikih vesti, kakor da mora zdajci i zdajci planiti ustanek na istoku. Ne znam, v koliko so te vesti istinite; ali mogel bi reči, da ni vse tako, kakor govore nemški in francoski

Pomočkov, da bi otroka od sebe odgnala, ni skor nobena rabila.

Pri onih, ki so prvega svojega otroka umorile, se je skazala, da je sramota (strah pred stariši, brati itd.) bila detomora kriva; one pa, ki so popred že več otrok imele, so bile siromaštva nadloge krive.

Ženske, ki so svojega prvega otroka umorile, so ga večidel zadušile (ena je otroka zadušila, potem kuhala, meso od kosti zrezala in svinjam dala, kosti pa v Savo vrgla); one pa, ki so že več otrok imele, so ga umorile s tem, da nalašč niso pri porodu nobene pomoči iskale.

Ženske, ki so prvega otroka umorile, so ga večidel umorile doma, druge zunaj doma.

Detomorov je v gorenskih krajih več kakor drugod (menda na Gorenškem nezakonsko nosečo huje sodijo kakor drugod).

Detomorov je čedalje več.

Večidel so detomorivke noseče postale v pustu, pri rekrutbi in pa ob žetvi.

Očetje nezakonskih otrok nočejo skrbeti za svojega otroka; med vsemi so bili le štirji, ki so se zavezali, da hočejo za otroka skrbeti. Vidi se iz tega, da bi morala postava bolj skrbeti za to, da bi se ne smel potuhnuti možki, ki je žensko nesrečno naredil, da reva mora vso sramoto in nadlogo sama trpeti, on pa se smeja! Se ve, da po tem, ako bi se oče ne skrival, bi ondi marsikak gospod prišel v zadrego.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Dalje.)

„Zazoril je bil ženitvanski, za mojo bolno dušo strašni dan — nadaljuje prijatelj moj. — Da bi bil saj mogel kam odpotovati, pomoč bi mi bila; al vse je tiščalo v mé, da se brez moje nazočnosti nihče nikamor ganil ne bo. Z lastno roko tedaj sem si mogel mesariti srce in dušo. — Odpravili smo se proti cerkvi, v kateri se je imela zvršiti poroka. V prvi kočiji se je vozila nevesta s svojo staro teto; v drugi jaz z ženinom; v ostalih pa priče in svatje. Ženin je bil resnoben in zamišljen, kakor po navadi; v nobeni stvarci se ni bil spremenil. Njegovo lice ni sijalo v žaru nestrpljive radosti, kakor je obično pri srečnih zaročnikih. Peljaje se z menoj govoril mi je mirno in hladnokrvno o svojem posestvu, in kako če sedaj gospodarstvo zboljšati; — prašal me je za sovete gledé poljá in vinogradov, za česar se navadno ženin na dan poroke še ne zmeni ne. V cerkvi nisem odvrnil oči od zaročnikov. Bila sta to res, kakor se reči more, lep par. Milica, slika nježnosti in milobe; Ljudevit pa čvrst mladeneč. Al kaka razlika v njunem značaju prej in danes. Nevesta, sicer vedno tiha in krotka, nepokazajoča na sebi nikdar ne sence kake žalosti ali druge strasti, je zdaj bila nemirna; klečé pred oltarjem je neprestano prelivala solze. So jo li zavladali občutki sreče, ali so jo uznemirovala kaka druga skrivna in žalna predčutja? — sam Bog vedi! Nasproti pa je bil Ljudevit, po naravi sicer v vseh čutilih iskren, v prejšnjih letih poln živahnosti in od vsake najmanjše reči raznemirjen, zdaj, akoravno blede v lica, vendar pa ves miren in hladan; — celó s tihimi besedami prične šepetati Milici na ušesa, da bi utolažil njen nemir. — Obadva sta odgovarjala jasno in razumljivo na navadna vprašanja duhovnikova. Cerkevni obredi se zvršé. Ljudevit vzdigne svojo mlado sopružno v kočijo, vsedši se poleg nje. Jaz sem se vozil sè staro gospó, ktera je molčeča sedela ob moji des-

nici in sočutno me pogledovala od strani, kakor da bi me bila milovala zastran skrivne zvezdice mojega nekdanjega upa, ki je zdaj za vselej izginila ter zašla v večni zatón.“

„V dvorani nevestine tetike smo najprej vošili srečo novozaročnikoma, potem pa vmestili se krog ženitvanske mize k obedu. Jaz sem kakor drug sedel prvi poleg Milice. Prec ko smo zavžili juho, izroči Ljudevitu njegov sluga pismo iz pošte. Tebi nič meni nič potisne ženin pismo v svojo listnico; al kmalu ga potegne zopet iz nje, da bi pogledal poštni pečat, odkod mu doide list. Od tega trenutka pa je postal Ljudevit ves drug človek. Tako je bil raztresen, da ni vedel, kaj se okrog njega godí. Ko smo prvo zdravico napili ženinu in nevesti, prične Ljudevit, ne zahvalivši se, z nami klicati in kričati: „živio!“

„Kaj za Boga mu je?“ — vpraša me Milica.

„Sam Bog vedi!“ — odgovorim jej. „Gotovo v pismu, ki ga mu je strežaj v dosti nepriležni čas izročil, pričakuje kakega važnega naznanila ali kake druge znamenite novice.“

Milica me pogleda, prebledevša v lica ko praznja ruta. „Mili Bog! od kod in od koga utegne priti ta list?“ — zdihne nevesta tiho pred se.

„Obed je trpel dolgo, kakor navadno vsaka ženitvanska gostija. Svatje so bili dobre volje; le edinega Ljudevita je bilo menda prejeto pismo vsega spremenilo. Čem bolj sem ga pogledoval, tem več sem spoznaval, da sedí kakor na žrjavici. Neizrekljivo mu je prsa moralo prežigati omenjeno pismo; kajti večkrat je list potegnil iz žepa, kakor da bi ga rad prebral; al zopet ga je krčovito stisnil v pest, češ, da bi bilo to zeló nepristojno, ako bi poleg svoje mlade zaročnice bral kaka važna sporočila, pa jih danes — v najveselejši dan — odkritosrčno ne razodel svoji ženki. Poslednjič vendar ni bil več v stanu nadvladati svoje nestrpljivosti. Pritisne si ruto na obraz, kakor bi kravavlil iz nosa, ter naglo odide iz sobe. Milica gleda osupnjena za njim.“

„Zadnja zdravica bila je napita, — ženina pa le ni bilo nazaj. Milica je bila vsa iz sebe; kakor v omedlevicah je sedela za mizo; meni pa je plamtel obraz več od sramote, da ženina ni nazaj, nego od obilo zavžitega vina, s katerim sem si — kaj bi tajil — želel nekoliko ohladiti svoje ranjeno srce.“

„Ker glavne osebe — ženina — ni bilo več pri mizi, začnejo se zdaj tudi ostali svatje čudno pogledovati. Drug za drugim vstajajo od mize, stiskajo glave ter začudeni šepetaje svoj: „kako, kaj, kam?“ itd. Zdaj pa Ljudevitov strežaj izroči Milici skrivaj majhen listič. Prebravši podá mi ga z bridkim obrazom, češ, naj tudi jaz zvem zadržek. Stalo je na listeku s svinčnikom to-le zapisano: „Izgovorite me pri svatih, kakor veste in znate. Kliče me od Vas glas, kteremu se ne morem in ne smem ustavljati. Ako Bog dá, kmalu se vrnem. Nikarte se ne srdite na-me! Ljudevit.“

„Ves osupnjen o tem naznanilu sem s vatom hotel zagovarjati ženina, da so prišli na njegov dom znanci obiskat ga; al videl sem zdajci, da izvolil sem si slab izgovor za svojo prisiljeno laž. „Naj jih pripelje sem! hajdmo po-nje!“ — zadoní od vseh strani. Zasuknil sem k sreči reč tako, da svatje dalje niso silili po ptujcih, katerih v resnici — se ve da — nikjer ni bilo.“

„Dogovorjeno je bilo po ženitvanskem programu, da zvečer ob šestih se bodo odpeljali novozaročeni in njih spremstvo na ženinov dom. Kočije so čakale o dogovorjenem času že zunaj vprežene; vse je bilo pripravljeno za odhod, samo — ženina ni bilo od nikdar. Šlednjič se svatje razidejo, kimaje z glavami, vsak čudno dogodbo po svoje sodeč: vsi pa soglasni v tem, da

ženin je človek brez značaja, brez vesti in srca. Ko-
nečno ostali smo sami v dvorani: stara gospá namreč,
jaz in nevesta, ktera pa ni nič govorila in menda tudi
nič slišala; kakor kamnit kip sedela je nepremična in
gledajoča pred-sé. Tudi meni je bilo tako hudo pri
srcu, da nisem mogel dalje gledati tužne sirote; grem
toraj iz grada doli na polje, ter premišlujem, kaj da
je storiti v tej zmotnjava. Tu mi pride na misel, da
naj poiščem Ljudevitovega strežaja, ter ga vprašam, od
kod je prejel list, ki ga je bil med obedom izročil go-
spodu. Najdem ga kmalu, al bil je ves preplašen in
oparjen. Pravil mi je, kako ga je gospod njegov stra-
hovito ozmerjal s tako ostudnimi psovkami, kakoršnih
še ni nikdar čul iz njegovih ust, in to zato, ker pisma
ni v hipu, ko ga je prejel, za njim prinesel. Dospelo
pa je bilo pismo ravno, ko smo se mi k venčanju v
cerkev odpeljali. Dalje je pripovedoval strežaj, da mu
je gospod med obedom zaukazal osedlati konja, ter
skrivaj ga peljati skozi zadnje duri, in da naj ga čaka
kraj gostooobraščenega loga. Strežaj je storil, kakor mu
je ukazano bilo. Zdajci prihitel je gospod za njim, dal
mu listič za nevesto, urno zajahal konja, njemu pa je
še ves nevoljen zaukazal, dokler se svatje ne razidejo,
naj nikomur nič o tem ne pové, listič pa naj skrivaj
Milici dá. Potem pa je odplul gospod proti cesti, in
kmalu izginil za prašnimi oblaki, ki so se dvigali izpod
kopit ko ptica dirjajočega vranca.“

„Slišavši to naznanilo nisem mogel mirovati. Zau-
kažem si tudi jaz osedlati najživahnejšega konja, ter
odjaham proti bližnej poštni postaji, kamor sem že v
pozni noči dospel. Tukaj mi je povedal poštar, da je
Ljudevit K. pred tremi urami v največi naglici v nalašč
najeti poštni kočiji dalje odpotoval, in da ni imel s seboj
nikakega spremljevalca, in tudi nobene druge reči; bil
je le prav lahno, praznično opravljen in nenavadnega
srditega obraza.“ (Dal. prih.)

Gašpar pa njegova svoboda.

Spisal Fr. Zakrajšek.

Gašpar duhta tam v borjači,
Oh, kako zamišljen je!
Nekaj mu zdaj misli vlačí
Grozno, grozno sém ter tjé.

Kaj mu nek znač čela sije?
Kaj mu tak žarí v očeh?
Glej, njegove domišljije
„Svóboda“ je strašni meh.

Svóboda — oj zlato slóvo! —
Talisman za vse ljudí,
Prerodí se svet na novo,
Gašparju se 'z ust cedí.

Prišli spet so časi mane,
Bog utrdi le čeljust;
Ker življenje skor postane
Odsihdob le večén pust.

Tice pečene na cente
Priletijo dol na tla,
Meneštre, močnika, polente
Ne bo treba več domá.

Zajc po polji ne bo stikal,
Kar v stran zdaj s pušico!
Sam na raženj se natikal,
Sam se pekel, belil bo.

Da! le usta bo odpiral,
Gašpar brusil bo zobé,
Vse sladkobe bo požiral,
Glej, v klobuk se smeje že!

Jel kljunače, jerebice
Kakor sirkov kruh zdaj bo,
Štruklje s sirom in potice
Kar ob cest' nahajal bo.

Krvavice — vulgo mul'ce —
Danke in klobase vprek
Tam po gozdu kakor čul'ce
Bo pobiral, — dober tek!

Srake zginejo in kavke,
Mrčesov ne bo več klet,
Polovino ino davke
Bo plačaval, kdor bo htel.

Teletino in piščance,
Pa meso, al ne od konj,
Žlahtno vince ino žgance,
To dobí on vse zastonj.

Tak si Gašpar domišljuje
Zdaj prihodnje svoje dni,
Smelo žitje v zvezde kuje:
Epikur ostrmel bi!

Dopisi.

Iz Gradca 6. marca. — Prvi dan t. m. je bil
gledé na narodni napredek jako važen dan tukajšnjim

Slovanom. Dobili smo slovansko društvo in krstili ga
„Slovanska beseda“. Vsako domoljubno srce je uže
davno čutilo, kako živo potrebno je v vélikem mestu,
kakor je Gradec, ki šteje na tisoče in tisoče prebival-
cev raznih slovanskih plemen, središče, ki tujcu vsaj
nekoliko nadomestuje preljub domovino, spominja ga
častitljivih domačih šeg in navad, stavi jéz potujčevanju,
ki ne miruje prej, dokler človeku ne zatara zadnje
iskrice slovanskega čuta v srci in ki brati to, kar si je
uže po krvi sorodno. Mnogo se je uže prej posveto-
valo, kako bi se tako društvo dalo ustanoviti; vselej pa
je spodbil početje ali tuji upljiv ali pa različni drugi
zadržki. Da je lastna mlačnost in neki indeferentizem,
ki se tako rad polastí človeka, uže kaj časa bivajočega
na tujem, na često oviral začeto delo, to je, žalibog!
tudi res, in tako je ostalo zmirom vse pri starem. Člo-
vek se je moral le čuditi, ko je našel toliko svojih ro-
jakov tu; al v srce ga je moralo zbosti, ko je videl, da
se še celó poznajo ne, da drug za družega ne vedó.
Res, da smo imeli „Slovenijo“, ktero je pred tremi leti
nekoliko rodoljubnih dijakov tukajšnjega vseučilišča
ustanovilo z namenom, da bode sčasom podloga večemu
društvu, toda „Slovenija“ je ostala le dijaško društvo.
Dijakom ni bilo dano dvigniti se više, kakor jim dopu-
ščajo skromni dohodki. Tirjatvam sedanjega časa in
občnim potrebam pa tako društvo ni več moglo ustre-
zati. Imeli smo tudi česko pevsko društvo, v katerem
so se shajali večidel le Čehi, a tako smo bili razcep-
ljeni in bratje tujci med seboj. Da se tej neslogi v
okom pride, podalo si je nekoliko prvakov tukajšnjih
slovanskih rodoljubov bratovske roke in ustanovili so
vsem zaprekam vkljub novo večé društvo. Na prapor
so mu napisali krasno načelo: pospeševati omiko, buditi
narodno zavest in pod svojim krilom, kakor druga očet-
njava na tujem, zediniti tukajšnje sinove in hčerke vseh
slovanskih rodov, kajti le sloga in vzajemnost nam more
dati boljšo bodočnost. Posebne zasluge pa, da je iz go-
rečih želj postala resnica, imajo vrli naši bratje Čehi.
Slava jim! — V nedeljo, prvi dan marca meseca je
imelo društvo „Slovanska beseda“ prvi svoj občni zbor.
Za prvomestnika je bil z enim glasom naš občespošto-
vani mladi učenjak in slovenski literat gosp. profesor
dr. Gregor Krek izvoljen. Gospod dr. Krek ima
vse sposobnosti za svoje mesto, zato se nadjati smémo,
da bode društvo z njegovim vodstvom izvrstno rešilo
svojo važno nalogo. Vodja pevskega odseka je naš
slavnoznani skladatelj gospod dr. Benjamin Ipavic,
telovadstvo pa vodi izborni tolovadec g. Viljem Ponc,
po rodu Čeh, ki se je izuril pri praškem „Sokolu“. Šte-
vilo udov narašča dan na dan in to nam daje nado,
da bode društvo kmalu na trdnih nogah. Hvaležnega
srca zakličemo tedaj vrlim ustanoviteljem: slava! mla-
demu društvu pa: Bog daj srečo! (J-065. *)

Maribor 27. sveč. R. — V nedeljo 23. svečana
je bil v narodni naši čitalnici ples v kostumih. Gospoda
Berdajs in Gerber sta prevzela vodstvo tej veselici.
Vabilo se je razun članov čitalničnih tudi mnogo drugih
Slovanov iz mesta in okolice. Ob osmih zvečer je bil
lep venec gospej in gospodičin, pa tudi veliko gospodov
v krasni dvorani zbranih. Sprejemal je gosp. Berdajs
goste in pa člane, voditelj plesa bil je gosp. Gerber.
Veči del gospodičin je prišlo v rokoko-kostumu, med
gospodi se je našel Poljak, Kanak, Anglež sè svojim
žokajem itd. Izvrstno je bil po g. Gerberju vredjen
koton. Med počitkom smo zopet slišali narodno našo
pevsko društvo, od kterege že dolgo ni bilo ne duha
ne sluha. Do zjutra je trajala zabava, da je bilo ve-
selje. Naj konečno še apeliram na sl. odbor čitalnični,

*) Dobro došlo nam bode obljubljeno.

Lěto, jař, jara, jaro so torej besede istega pojma, ter iz početka znače: die heisse jahreszeit (sommer), a vesna i jesen: die strahlende (vesna morda tudi: die blühende) heitere jahreszeit. Ker se v jezici s pojmom svetlobe skoro vselej veže pojem gorkote, more tudi vesna, jesen značiti: die warme jahreszeit, prim. skr. vasanta, lit., let. vasara somer; vendar kaže, da je v slovansčini pri teh dveh imenih pojem svetlobe prvi. Vidimo, da si je slovanski jezik v letu naredil samo dva glavna razdelka: mraz (zimo) i jasno gorkoto; mrazu je zdel ime iz edine korenike: zim—, a jasnej gorkoti iz treh korenik: vlět- (lět-), jar-, ves- (jes-).

Kar se tiče besede maren, soditi bi se morda smelo, da znači: die (durch hitze) erschlauffende zeit, primeri strsl. mara f. erschlauffung: maru, rekrše srb. Mikl. lex. 362., dalje srb. umoriti ermüden, umor ermüdung, umoran adj. müde, od morerholung (Vuk.)

Zdaj mi je po vrsti naštetih vsa novoslovenska mesečna imena, kolikor jih je v delu gosp. dr. Miklošiča, a pristavljati hočem iz tega spisa staroslovenska ter o potrebi tudi druga slovanska. Nam je posebno važno, ka je dr. Miklošič pri tem poslu rabil nekak star novoslovenski rokopis: „handschrift vom jahre 1466 aus Lak (Loka) in Krain, hofbibliothek in Wien Nr. 2821. rec. 450. fol. 157., nsl. monatsnamen enthaltend.“ Jaz bodem namestu tega naslova postavljaj vedno samo lětico: (1466.) (Dal. prih.)

Ozir po svetu.

Turčija.

O Turčiji se že več let govori, da umira, pa umreti ne more, in to samo zavoljo tega ne, ker se vse druge vlade ne morejo pobogati o tem, kdo jej bode dedič (erb). Dolgo vendar ne bode več trpelo, da se kristijanski Slovani rešijo jarma, ki jih tare pod Turkom, ki vsacega družega, kdor ni njih vere, imenujejo „gjaura“ (psa).

Ker nekterim bralcem, ki so v zemljepisji manj izvedeni, utegne prav biti, da nekoliko izvedó v „bolnem možu“, naj jim prav na kratko podamo nekoliko črtic o evropejski Turčiji.

Turčija obsega od Evrope južno-izhodnji del, od avstrijske in ruske meje do grškega morja in zemlje, in od jadranskega do črnega morja. V severji jo zadeva Donava sè Savo, v jugu jo móči Vardar in Marica, v sredi se vzdigujejo balkanske gore, in morski ožini pri Carjemgradu in Dardanelah jo ločite od Azije. Turški cesar (sultan) ima pa tudi v Azii in Afriki posestvo.

Evropejska Turčija meri 8720 štirjaških milj z 12 milijoni ljudi, turškega, slovanskega in grškega rodú, muhamedanske, grške (staroverske) in rimskokatoliške vere. Dežele so nekaj naravnost podložne, nekaj le za dacijo služne in imajo lastne kneze. Naravnost turškemu sultanu podložne dežele, razdeljene v več sandžakov ali okrajev, so:

Rumilija, ki obsega večí del Tračije, Bulgarijo, Macedonijo, Albanijo in Tesalijo med jadranskim in črnim morjem. Mesta: Carigrad (Konstantinopol), poglavitno mesto cele Turčije na ožini med marmorskim in črnim morjem, s 630.000 stanovalci; ono je sedež turškega sultana in više vlade, središče trgovstva za vso Turčijo; pomniti je sultanov grad, Serajl, in velika mošeja ali turški tempelj, nekdanja cerkev sv. Sofije. Druga mesta: Adrijanopol z 120.000 stanovalci, z velikim obrtstvom in trgovstvom. Varna pri črnem morji s 15.000 stanovalci in trgovstvom. Šumla ali Šumen pod Balkanom, s 30.000 stanovalci. Vidin s 25.000 stanovalci in Silistrija pri Donavi z 20.000

stanovalci, močni trdnjavi. Sofija, lepo mesto s 46.000 stanovalci. Solún (Tesalonika) pri grškem morji, veliko trgovsko mesto z 70.000 stanovalci. Janina s 30.000 stanovalci. Skader (Skutari) blizo jadranskega morja z 20.000 stanovalci.

Bosna s Hercegovino poleg Save, Bosne in Une. Mesta: Sarajévo (Bosna Seraj) z 70.000 stanovalci, obrtstvom in trgovstvom. Travnik z 8000 stanovalci. Zvornik s 15.000 stanovalci. Banjaluka z 15.000 stanovalci. Mostar in Trebin z 10.000 stanovalci.

Džesajr ali primorje z otoki grškega morja, in otok Kandija, na katerem že dolgo traja punt kristijanov. Mesta: Galipol na polotoku pri Dardanelski ožini s 17.000 stanovalci, pristanišče vojnih ladij. Seres s 30.000 stanovalci. Kandija s 15.000 stanovalci in Kanea s 12.000 stanovalci na otoku Kandii. Drugi manjši otoki so: Tas, Samotrak, Limje, Metelin.

To je popolnoma turška država, kateri vladar je sultan.

Služne knežije sè svojimi lastnimi gospodarji so:

Srbija na izhodu od Bosne pod Donavo in Savo. Mesta: Beligrad na otoku Donave in Save, močna trdnjava z 20.000 stanovalci, z obrtstvom in trgovstvom. Kragujevac z 20.000 stanovalci, sedež srbskega kneza. Kruševac in Kosovo, znamenita kraja.

Rumunija, ki obsega Valahijo in Moldavo. Valahija ali Vlaška leži na izhodu od Srbije med Donavo in Sedmograško. Mesta: Bukurešt, poglavitno mesto s 45.000 stanovalci, sedež vlaškega kneza. Brajla pri Donavi s 30.000 stanovalci in trgovstvom. Krajova in Džurdževo, trdnjava z 10.000 stanovalci, trgovski mesti. — Moldavija, od Vlaške proti severo-izhodu med avstrijsko in rusko mejo. Mesta: Jaš (Jasi) poglavitno mesto z 20.000 stanovalci. Galac z 8000 stanovalci in trgovstvom.

Črnagora je prav za prav svobodna deželica pod varstvom ruskega cara; Cetin je poglavitno mesto te gorate dežele in sedež kneza.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Dalje.)

„Družega jutra sem se odpeljal v bližnje mesto, kamor so mi rekli, da se je odpeljal Ljudevit. Al tudi ondi ni bilo o njem ne duha ne sluha. Ubijal sem si glavo, kaj da naj na dom vrnivši se povem Milici. Prišedši na sosedovo domovje sem jo tolažil kakor koli sem mogel, al vse je bilo zastoj; — lek za ranjeno njeno srce mogel je prinesiti le Ljudevit sam. Toraj brž drugi dan napravim pismo, v katerem sem, zamolčavši sicer njegovo pravo ime, ga vendar po njemu dovolj jasnih in razumljivih besedah opomnil, naj svoje skrivnostno početje razjasni, in ako je mogoče, opraviči. Ako tega ne stori — dodal sem zraven — ni pošten, marveč najostudnejšega značaja. Ta oglas dal sem tiskati v mnogo znanih in razširjenih časnikih.“

„Minulo je pet tednov, a od Ljudevita ni bilo glasú. To so bili za-me najneprijetniši dnevi vsega mojega življenja, akoravno nisem bil v nikakoršni neposrednji zvezi z nesrečno to dogodbo. — Domá nisem imel mirú, kajti dohajali so iz krajev ljudje iz gole radovednosti, da bi kaj pozvedeli o prečudni dogodbi, ki je bila zbudila občo pozornost v vsi naši okolici. V grajščini moje sosede pa je iz dobro znanih vzrokov bilo še manj postanka za-me.“

Pretekli so bili zopet tedni in meseci.

Milica je pričela zdaj očitno hirati. Videli in vedeli smo, da boleha; al ona je tajila, da ne; marveč je vstajala vsako jutro zarano, kakor je imela od nekdanj navado; ob vsaki jedi je sedla z nami k mizi, akoravno je malokdaj kaj okusila. Tudi po vrtu se je pogostoma s teto ali z menoj sprehajala, vendar pa je tu kazala poseben strah do ptujih ljudi. Edino naše zagotavljanje, da stara gospá nočejo nikakega obiskovalca sprejeti, umirilo jo je, ako je začula kake tuje korake. „Tudi njega“ — rekla mi je nekega dne z zamolklim glasom — „tudi njega, kadar pride, ne pustite na prvi hip pred-me. Treba mi bo časa in odloga, da se prej razabrem.“ — Po teh besedah sem spoznal, da se vedno le še nadja vrnitve Ljudevitove; vendar pa je bila z vsakim dnevom bolj véla in prepadla. Videlo se je le preočito, da smrtni črv gloje na njenem osrčji, in vendar se je, če tudi smo z vso silo tiščali v njo, stanovitno branila zdravniške pomoči. — Pogled njen mi je paral srce na dvoje; — proklinjal sem Ljudevita in mrzil se na njega, kakor še nikdar nikoli na nobenega človeka na svetu.

Pretekli so bili dvoji kvatri, kar mi, kakor z oblakov, dospé od Ljudevita pismo sledečega zadržaja:

„B..... blizo Pešta 12. oktobra.

Poziv Vaš došel mi je še le zdaj; težko so mi legle besede Vaše na srce moje. Čujte toraj moje razjasnjenje in opravičenje. Sodba Vaša zoper me, sicer pravična, bode vendar saj človeška, ako v pomoč privzamete usmiljeno srce do mene nesrečnika.

Res je, hudodelec sem, hudodelec še vse več, kakor me Vi sodite. Sklenil sem namreč zakonsko zavezo brez vse prave ljubezni, — in to si sam štejem v hudodelstvo zoper Boga, naravo in svojo nevesto. Grešil sem zoper Boga, ker sem pred oltarjem krivo prisegal zvesto ljubezen, o kateri srce moje ni nič vedelo, — grešil sem proti naravi, ker sem kakor z nogami teptal najsvetejše in večne njene zakone, — grešil sem proti Milici, ker sem v njeno srce vsejal seme večne nesreče in obupne sramote. Al kako sem iz človeka mogel postati tako zaničljiva pošast, slušajte me dalje in imejte potrpljenje z manoj. Ko sem se vrnil od vojaščine na dom, imel sem znanje z neko Magjarko, katero sem ljubil bolj ko lastno življenje. Al bila je ona hči kneza M. in to je bilo brezdno, ki naji je ločilo. Pred tremi leti bil sem s svojim batalijonom vmesten po vaséh krog grajščine, ki je bila lastnina omenjenega kneza. Ravno takrat je tudi on sè svojo družino ondi stanoval. Plamen ljubezni se je vnel med manoj in knezovo hčerko Julijo v trenutku, ko sva se v prvič videla. In kakošna je bila ta Julija, da me je koj v prvem hipu tako navezala na-se? V vsem nasprotna moji nesrečni Milici! Milica je namreč uzor ženskega spóla, deklica, kakor si želi vsaka dobra mati, da bi bila njena hči: tiha, nježna, krepstna, krotka, — vrh tega pa umna, delavna in izobražena. Julija pa vsa druga; — čudili se boste, ako Vam povem, da je bila to, kar skušeni očetje svojim sinovom predstavljajo kot svarilen izgled nevarne ženske, — ženske, ktere se je treba ogibati, ako nočeš na veke izgubiti pameti, dušnega pokoja in vladanja samega nad seboj. Res, čudim se sam sebi, da sem se mogel tako navezati na to bitje; kajti Julija, akoravno hči knezova, bila je vendar le otrok preproste narave, brez višega izobraženja; — al čarobni njen posmeh, en sam pogled žarečega njenega očesa imel je v sebi več moči in mamljivosti, kakor vse pametne in modre besede izobražene Milice.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Maribora — piše „Slov. Gospodar“, da ima 28. dne t. m. tožni dan zarad sestavka „Slovenci“ v 2. listu, in da v Mariboru začne aprila meseca izhajati trikrat na teden slovensk političen časnik.

Iz Vélikovca na Koroškem 13. marca. † (Odgovor. *Žalostne prigodbe*.) V 5. listu „Učit. Tovarša“ mi očitajo ribniški g. učitelji, da sem v „Novicah“ popisal nesrečnega učitelja, češ, da sem s tem dopisom učiteljski stan ugrdil. To ni res. Kdor moj dopis bere, ne bode sicer zagovarjal tega, kar je učitelj storil; al miloval ga bode, da ga je obup tako daleč pripravil; tega pa je srenja kriva, v kateri je lakote konec jemal. — Pretekli teden je neki kmet blizo Doberlevesi svojo ženo iz jeze zabodel. Kmalu na to se podá v krčmo ter si kozarec vina dati veleval. V vino dá nekaj in ga izpije, potem pa odide. Zjutraj so ga našli mrtvega v snegu pri cesti. Zavdal se je namreč z rumenim arsenikom, da je tako sodnijam in kazni odšel. Zadnja leta je zmiraj pil in slabo gospodaril. Pravijo, da se je tudi mešal. — Ravno one dni so našli četrť ure zunaj Vélikovca mrtvega otroka; sum leti na lastno mater, da ga je zadušila. Dozdaj se jej še ni na sled prišlo.

Iz Trnovega na Notranjskem 14. marca. ☉ — Med tem, ko imate vi Gorenci še neprijetne zimske dneve, veselimo se vže mi Notranjci mile pomladi. Posebno v naši bistriški dolini je že ene dni sem prav prijetno in toplo. Mačkovec že poganja brstje. Tu in tam so že 6. dne t. m. orali in oves sejali. Lani se nam je trta dobro ponesla; kakor je videti, tudi letos dobro kaže. — Čitalnica naša se je vendar malo predramila! Razveselila nas je pretekli predpust sè dvema veselicama. Nemškemu „Leseverein-u“, kakor slišimo, bode kmalu odkljenkalo. Temu pa se ni čuditi, da nemško društvo na slovenski zemlji nima korenike, kajti cvetlica najraje na domači zemlji raste. Presajena na tuja tla kmalu vsahne.

Iz ipavske doline 12. sušca. † — Nemila smrt vzela nam je iskrenega rodoljuba visokočast. g. Lovro Šušnika, župnika v sv. Križu na Vipavskem. V nedeljo 8. t. m. je gosp. župnik ob desetih še služil véliko sv. mašo in tudi pridigoval. Ko po duhovnem opravilu domú pride, napade ga slabost in eno uro pozneje bil je že mrlič, mrtvoud ga je zadel. Visokočast. ranjki bil je rojen v Kokri na Gorenskem 8. avgusta 1804, za mašnika posvečen v Gorici 20. avgusta 1833 in od leta 1854 župnik Križki. V njem zgubila je fara skrbnega in marljivega duhovnega pastirja, domovina gorečega rodoljuba, kar spričuje med drugim tudi to, da je ranjki z velikim prizadevanjem čitalnico v sv. Križu napravil, katero so 16. svečana t. l. slovesno odprli. Bil je gosp. župnik nje ravnatelj, toda žalibog le za malo časa. Naj ga ohranijo vsi njegovi prijatelji v blagem spominu. Naj počiva v miru!

Iz Ljubljane. Pozvani po dunajskem škofovskem zboru so se svetli knezoškof ljubljanski dr. Vidmar v pondeljek podali na Dunaj, da bojo pričujoči v zbornici gospóski, ki bode te dni sklepala o cerkveno-šolskih postavah, ktere je osnovala zbornica poslancev.

— V Št. Rupertu je po dolgi pljučni bolezni umrl prečastiti gosp. fajmošter in dosluženi dekan Vincenci Vovk, blagi domoljub, ki je zlasti v cerkvenih stavbah domovini naši zapustil mnogo lepih spominkov.

— (*Dramatično društvo*) je imelo 15. dan t. m. svoj občni zbor. Prvosednikov namestnik g. Peter Graseli je prvosedoval in v svojem nagovoru razložil težave, katere so do zdaj društvo zavirale, pa so uže največ odpravljene ali se odprave. Po tajnikovem in blagajnikovem sporočilu je bil razgovor o prenare-

po predlogu odborov. Ta §. dajeta občnemu zboru več pravic, kakor jih zahtevajo želje do sedaj razodete.

Da po §. 11. sme občni zbor končno sklepati le v rečeh, ktere mu odbor predlaga, treba se nam je zdelo staviti zaradi tega, da se ne sklepa na vrat na nos, ampak vsaka stvar dobro prevdara na vse strani, predno pride na sklepovanje, — da se tudi lahko stavi na dnevni red občnega zbora in tako naznani vsem udom Matice, — in da ne sklepa v zboru zbran oddelek udov zoper gotovo voljo večine vseh družnikov.

Po §. 10, črka b) določuje občni zbor končno o proračunu Matice, ter ima v svojih rokah vse gospodarjenje matičinega imetka, kolikor ga ne omejuje 18. in 19. §.

Pri osnovi novih pravil se je odbor oziral na želje do sedaj mu naznanjene in razglašene v vabilih k prvemu občnemu zboru in IX. odborovi seji.

V tej osnovi sprejeli so se nasveti: Mariborskih družabnikov dr. Srnca in t. d. k §. 5. 12. 16. 17. 21. in 24. — in nasvet dr. Ulage.

Nepotreben se je odboru zdel pristavek, ktereja je želel g. dr. Vončina k prvemu paragrafu. Nepotreben prvič zaradi tega, ker 1. §. le sploh govori o knjigah in na nobeno stran ne določuje, kakošne so „primerne“. To na tanko popisovati, pripustilo se je opravičnemu redu. Nepotreben drugič zato, ker se ni bati, da bi Matica po sedanjem stanu udov in sestavi sedanjega odbora kdaj izdala knjigo, ki bi utegnila kaliti resnice katoliške vere. Vrh tega ne bi pa tudi tako določilo pomagalo, ker nimamo sodnika, da bi bil nad odborom in bi pazil, da se ne prestopi to določilo. Treba je le skrbeti, da se volijo taki odborniki, ki bodo dr. Vončinovo željo imeli pred očmi.

Gosp. Drzečnikov predlog je samo vprašanje, ki spada v vrsto tistih stvari, katerih ni moč vseh naštetih v pravilih, ktere se imajo rešiti primerljaj za primerljajem po besedi in v duhu pravil.

Letnino zvikašati po predlogu gosp. Ratha se ni zdelo odboru primerno, ker letna plača 2 gold. 50 kr. do smrti ali izstopa iz Matice nikdar ni enaka daru glavnice 50 gold., ki ostane lastnina matičina.

Gosp. Vrečkov predlog, da lahko tudi rodbine ali hiše pristopijo kot nesmrtni udje, je res natančnega pomisleka vreden in odbor ga je tudi pretresaval na vse strani. Vendar ga odbor ne more nasvetovati že zaradi tega ne, ker bi bil silno težko izvrševati, in bi lahko postali prepiri o tem, kdo da ima prejemati knjige. Tudi ne bi bil Matici na korist, ker se je nadjati, da se bode izmed tacihi rodoljubnih hiš ali rodbin leto za letom več posamnih udov vpisalo v Matico. Hišne, rodbinske ali sploh privatne knjižnice se pa tako po 7. §. sprejemajo za nesmrtno ude.

Nasvet mariborskih družnikov zaradi §. 11. se odboru ne zdi praktičen, ker je za ude gotovo najpripravišni poletniski čas velikih šolskih počitnic za občni zbor.

Ravno tako bi bilo težko po predlogu teh družnikov odločiti, ali je volilni list vlastnoročno pisan in podpisan ali ne.

Določba, kako naj se poroča o rokopisih (pristavek k 15. §.) se prihrani opravičnemu redu. Taisto velja tudi o pristavku k 18. §.

Pristavek k 19. §. je nepotreben, ker o vseh denarnih rečeh določuje po §. 10. b) edini občni zbor.

Nepotreben je tudi drugi nasvet dr. Ulage, ker §. 13. ne ovira voliti več ko 16 odbornikov v Ljubljani stanujočih.

Načrt novih pravil prihodnjič.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Dalje.)

„Mislil sem se po seznanji ž njo najsrečnejšega človeka, kar me nenadjani primerljaj pahne z vrhunca mojih domišljenih zlatih gorá. Oče Julijin bil je namreč ovohal najino znanje, in to mu je tako mrzelo, da v malih dneh dobim povelje, odriniti s svojim batalijonom v Italijo. Trenutek najine ločitve bil je presunljiv; kajti mislil sem, da strastna Julija bo otrpala od srčnih britkosti. Zmenila sva se pri tej priliki, dopisavati si pogostoma; domači grajščinski ravnatelj pa je obljubil biti posrednik med nama in pošto. Jaz sem pisaril prav veliko in pogostoma, al ne enega odgovora nisem prejel. Nisem se prečuditi mogel molčanju Julijinemu. Kakor strela z jasnih višav pa me prešine to, da nekega dne dobim po pošti zavitek z vsemi svojimi Juliji poslanimi pismi. Priloženo je bilo kratko naznanilo, da se bo Julija po željah svojega očeta z drugim zaročila in sicer z nekim premožnim in slovečim knezom, ktereja sem že ob času svojega bivanja v oni okolici velikokrat videl zahajati ko Julijinega snubača v knezovo hišo. Rečeno mi je bilo v onih vrsticah tudi to, da mi je Julija pozneje to sama pisala. — Da je bil staremu knezu ljubši tako premožen zet memo mene ptujega in neodličnega vojaka, zdelo se mi je čisto naravno. Čakal in čakal sem Julijinega dopisa, al zastonj; — nasprotno pa sem kmalu potem bral v javnih listih naznanilo njene zaroče.“

„Tri leta potem — se dalje glasi Ljudevitovo pismo — odbral sem si Milico za svojo zaročnico, nadjaje se, da najdem po tolikih prestalih srčnih mukah zavetje tihega življenja na strani njezne, dobre in izobražene žene. Al glejte nezgodo! — ženitvanski dan dospelo mi je pismo, kakor Vam je znano, in to — od roke najstarejega brata Julijinega, ktero Vam tu v originalu priložim. Takole se je glasilo: „Dragi gospod! Pred vsem drugim naznanjam Vam prežalostno novico, da so nam blagi naš oče pred tremi meseci umrli. Ni se nam še ta srčna rana zacelila, in že nemila smrt okoli druge žrtve v naši družini lazi. Čudili se boste morebiti, ko Vam povem, da le z Vašo pomočjo bi se utegnili ta nesreča odvrniti od naše hiše, in vendar je temu resnično tako. Sestra moja Julija boleha, odkar ste se Vi, gospod, oddaljili iz naše okolice. Izvedel sem pa jaz tej reči še le zdaj pravi vzrok. Rajni oče moj, izrejeni v šoli prejšnje dōbe, postopali so po načelih stališča svojega, ter sklenili bili Julijo omožiti s knezom B..., in to sicer proti njeni volji. Jaz, vojniki kakor Vi, sem bil takrat dalječ od domovine svoje; sicer bi bil očeta, ki so mi bili posebno dobri, že kako v tej reči pregovoril. Tudi Julija sama se je stanovitno in odločno upirala nameram očetovim, ter vkljub vsem naredbam in pripravam svatovskim od posiljenega ženina nič slišati in vedeti ni hotla. Zastran slovečega imena naše rodbine niso hotli in mogli Julije z grdo v zakon siliti, in tako so oče pri vsi svoji ostrosti morali prijenjati krepki volji sestrini, ter začasno odložiti ženitnino. Med tem smrt očeta pokosi in razruši ob enem tudi nameravano zavezo s knezom B... — Al tudi Julija je jela med tem časom od znotranjih britkosti hirati, deloma zato, ker so oče silno neprijazno ž njo postopali, deloma in še več zato, ker jo misli mučijo, da je od Vas pozabljena, akoravno je oskrbnik na moje vprašanje sedaj odkritosrečno povedal, da le po ostri očetovi zapovedi je moral potajiti vse Vaša in tudi njena pisma. Ker očeta zdaj ni več med živimi, jaz pa se

ne skladam z ostrimi načeli njihovimi, toraj, kakor naslednik pokojnega očeta in ko starosta v našem rodu, Vas rad sprejemem priprostega pa poštenega plemenitnika kakor svaka svojega. Rad položim toraj v roke Vaše osodo sestrice svoje, ker sem prepričan, da le v zavezi z Vami in na Vaši strani jej cvetó dnevi sreče, ljubega zdravja in zadovoljnosti. Vabim Vas toraj prav uljudno: pridite k nam, ako Julije še niste pozabili; — pridite pa brž ko morete, ker je sestra vedno zelo bolehná in zdravniki trdijo, da le Vaša nazočnost jo utegne ubraniti zgrabljivi zgodnji smrti. To Vam sporoča Vaš najprijazniši

Nikolaj knez M.—“

Zatem mi piše Ljudevit dalje: „Na to mikavno vabilo prihitel sem le-sem. Zakoni naše pravoslavne cerkve dopuščajo mi po starem pravu, da zdaj še smem odstopiti od svoje zaveze z Milico, in sklenil sem tudi poslužiti se te svobodnosti. Žal mi je sicer iz vse duše, da sem tako hudo razžalil čisto in plemenito srce Miličino, al — ne morem, ne morem drugač; upam pa tudi in nadjam se, da mi bo ta blagi angelj v človeški podobi mojo hudobijo sčasoma vendar-le odpustil. — Pišite mi urno, kako prenaša Milica težki jarm dušnih stisek, kterega sem jej sicer jaz naložil, al odvzeti jej ga ne morem. Priti pa vendar hočem brž ko bo mogoče, sam, da izprosim odpuščenja od nje, in se poslovim za vselej. Oh! koliko muk trpim, kadar pomislim na to ubogo sirotiko. — Julija, odkar sem pri njej, ni še sicer popolnoma ozdravela, vendar pa je mnogo boljša, kar tudi zdravniki enoglasno potrjujejo.“

„To je bil zadržaj Ljudevitovega pisma. Kaj mi je bilo zdaj početi? Naznaniti Milici to, brez vse dvombe za-njo ubijavno resnico, nisem si upal; — zamolčati jej je popolnoma pa zopet ni kazalo. Sklenem toraj, posvetovati se v tem oziru z zdravnikom, starim svojim prijateljem, kterega je bila Milica, od nekoliko dni vidoma oslabela in v postelji ležeča, na veliko naše prigovarjanje in prošnje vendar k sebi dopustila. Naznanil sem zdravniku vse, kako in kaj, ter dal mu prebrati Ljudevitovo pismo. — Prijatelj mi na to odgovori: „Odpišite urno gosp. K., naj svoj osebni prihod za nekoliko časa le odloži. Dolgo mu menda ne bo treba čakati, zakaj ako me vse ne goljufá, boleha njegova nesrečna mlada ženka za boleznijo, zoper katero ni nobenega zdravila, in ktera jo bode kmalu spravila v grob.“

Na le-to zdravnikovo prigovarjanje sem zdajci Ljudevitu pisal ter naznanil mu z malimi in hladnimi besedami stan njegove nesrečne Milice.

(Konec prihodnjič.)

Kratkočasnica pa tudi podučnica, če je treba.

Avstrijski AEJOU. — Stari Slovenec je djal: „bolnika posétiti“ ali „poseščati“, novi Slovenec pravi: „bolnika obiskati“, Hrvat: „bolnika pohoditi“, in Srb: „bolnika oblažiti.“ Kdor ima sedaj prav? poprašuje Metelko (Anhang zur Gramm. XLII.)? Tako se ločimo med seboj, kedar smo zgubili staro dobro besedo! — Tako se godí nam Avstrijanom, kar je Avstrija postala dvalistična in je giniti jelo njeno čestito imé. Nekteri jej pravijo zdaj po Litaviji „To- in unostranska Litavija“ (Čis- in Translajtanijs); „Politik“ je nasvetovala bila imé „Cistransduolitigantium“; Magjari so jeli rabiti naslov „Ungarija ali Oggerska in druge dežele Njih Veličanstva“, in nekteri že: „Zvezani državí Oggerska pa Avstrijska“. Neki Tirolec je gledé na to, da takraj Litave več davkov plačujemo, nas državljanom unstran Litave nasproti bridko-šipljivo imenoval „Zinsleut-anier“. Tako se ločimo med seboj, ker smo kako čestito imé zgubili! Zato nekteri poredneži znani avstrijski AEJOU zdaj, ko že vsak,

komur se zdí, z Avstrijo pometa, beró: „Avstria est in orbe ultima“ namesti po stari tolažljivi šegi: „Austria erit in orbe ultima.“

Dopisi.

Iz Gorice 20. sveč. — VI. — = (Vrtnarska razstava.) Maja meseca in to od 14. do 18. dne napravi pri nas v Gorici kmetijska družba razstavo spomladanskih vrtnarskih in cvetličarskih reči (zelenjave, povrtnine, cvetlic, sadja itd.) Podelilo se bode izvrstnim pridelkom 9 srebrnih in 18 bronastih svetinj, vrh tega pa tudi nekoliko daril v denarjih in pohvalnic. Teh svetinj in daril pa morejo le taki pridelki deležni biti, ki so pridelki domači, to je Goriškega, Gradiškega, Tržaškega in Istarskega. Pridelki drugih dežel se sicer tudi bojo vzeli v razstavo; al svetinj in daril v denarjih ne dobó, ampak le pohvalnice. Kdor kaj razstaviti hoče, naj saj 8 dni pred začetkom razstave to naznani razstavnemu odboru kmetijske družbe v Gorici, kteremu naj ob enem tudi pové, koliko prostora (po kvadratnih sežnjih) bodo potrebovale za razstavo omenjene stvari, kterim naj se tudi dodá imé, kakor je navadno ondi, kjer raste, pa, če mogoče, tudi imé v znanstvenem jeziku.

Iz Ipave 19. sušca. + — „Novice“ so v poslednjem svojem listu razglasile žalostinko, da smo zgubili yrlega rodoljuba, prečastitega župnika Kriške fare g. L. Šušnika, in že nam je nemila smrt zopet družega možaka vzela, kteri ni bil sicer višega gospôškega stanú, vendar pa zaslužen veljak, kakoršnih nam je v sedanji novi dôbi v obče dobro silno treba. Pokopali so namreč naš preč. kanonik in dekan gosp. J. Grabrijan 14. dne t. m. gosp. Jožefa Ferjančiča, posestnika in župana na Slapem. Že sijajni njegov spreved, pri kterem se je mnogo mnogo solzic potočilo, je spričeval, da so Ipavci znamenitega moža zgubili. Kaj pa je bilo na tem možu, bodeš, dragi bralec, vprašal, tako posebnega, da mu tako slavo nateguješ? Da s hvalo njegovega izvrstnega delovanja preveč prostora ne jemljem, omenim samo nekaj. 1850. leta se je bila na Slapu silna potreba pokazala, duhovniško poslopje predelati, — 1856. leta je ravno tako bilo treba čisto novo občinsko šolo sezidati in šolskemu učeniku prihodkov preskrbeti. Vsakdo vé, kadar so se kdaj duhovniška poslopja predelovala ali celó šole zidati morale, koliko obravnav, koliko ogledov in koliko stroškov na vse strani da je bilo treba, in koliko let da je vselej preteklo, predno se je kaj doživelo, in — na Slapem se je iz starega duhovniškega poslopja, ki ni bilo skoraj stanovalnici podobno, prav primerno stanje naredilo, šola se je iz novega prav pripravna sozidala, da — skoraj smem reči — nobena gospôška za to ni nič vedela, — da se na inženirske in ogledovavske komisije ni solda potrošilo in plačano bilo je vse, da ni bilo zato ne ene krive besede pri občincih slišati. In zakaj vse to? Zato, ker so Slapenci modrega župana imeli, ki je previdel, da vse to mora biti, da navadno pravilo občinskih mož: „Brani se, dokler moreš“, ne bo nič veljalo in da nespametno upiranje več škoduje nego pomaga, — ki je sosesčanom dobrovoljno potrebnost pokazal, in — da se ni nikogar na silo pritiskalo, blagovoljno poskrbel s tem, da je k ustanovi sam dal 500 gold. in tako je bilo delo izvršeno, ki bi se po dragih komisijah še ne bilo začelo. Posebno izvrstno modro je mož za učiteljevo plačo preskrbel, da pride za vse potomce prav. Imeli so sosesčani ravno še obligacije od národnega posojila. Previdni župan je porabil to priložnost dopovedati jim, da, kar so dali, so dali, in da jim to, kar so dali, najbolj v prid pride, ako svoje posojilne liste

bréznati se izvira iz mesečnega imena a ne naopako; c) nsl. ebehtnik Meg., Gutm., obahtnik o. Mark. martius, ebahtnik Meg. aprilis, ebehtnica annunciatio B. V. M. 25. martii Meg., o. Mark. To mesečno ime je tujega rodú: strvisn., sredvisn. ebennaht tag-und nachtgleiche. Moj dostavek: beseda ebennaht je torej naravnost preložena iz lat. aequinoctium, i menda nej lahko dvomiti, da ima Device Marije praznik ebehtnica ime iz nem. besede: ebennaht, ker takrat sta noč i dan res enólíka, i ker je tudi tirolski: ebnachten fest der verkündigung Mariae, Schöpf 100. Nsl. ime: ebehtnik besedi: ebehtnica tako ustreza, kakor svečnik (februarius) Meg. besedi: svečnica. Ker obe nsl. besedi: ebehtnica ino ebehtnik imata svoj pravi i prvi rod v besedi: ebennaht, katera iz početka znači samo aequinoctium, torej bi se ebehtnik morda pravilneje vrstil k mesecem, kateri se imenujo po velikih naravnih prikaznih; č) nsl. mali traven, poleg nepravilnejše oblike: malo-traven Jambr. novi-Jez. martius; d) nsl. gregurščak (pravilneje: gregorščak) martius, sv. Gregorja mesec; e) strsl. lъžujekъ martius, iz glag.: lъgati (lügen), čas ležnjivega vremena, da bi torej to ime bolje služilo za „aprilis“ nego za „martius“, ali nikdar nej pozabiti, kar o tej stvari gosp. dr. Miklošič govori tekój v začetku svojega spisa.

Aprilis.

Nsl. a) mali traven (1466), Trub., Meg., ev. tirn., Habd., stol-prat., véliki traven novi-Jez., hrv. mali traven, srb. travanj aprilis, — strsl. travъnъ, trěvъnъ, travenъ, travenъ, hrv. traven, mlrus. traven, starorus. travenъ, čšk. tráven majus, Moravljonom i Slovakom: junius. To ime kaže mesec, v katerem raste i zelení trava; b) nsl. ebahtnik Meg. aprilis; c) nsl. gjurgevščak (pravilno: ĵurĵevščak, jurijevščak) ev. tirn. aprilis, sv. Jurija mesec; č) strsl. brěznъ, brězenъ, brězokъ, brězozolъ, aprilъ aprilis, o čemer se je uže govorilo. (Dal. prih.)

Naznanilo družbe sv. Mohora.

Po željah, od več strani razodetih, podaljšuje se obrok pristopa v družbo sv. Mohora to leto še za 14 dni t. j. do 16. aprila t. l.; naj se torej podviza, kdor misli še za letos med Mohorjeve družnike stopiti. Kdor bi se pozneje oglasil, moral bi se za prihodnje leto odložiti.

V Celovcu konec marca.

Družbin tajnik.

Zabavno berilo.

Ženitnina.

Črtice iz življenja, poslovenil po hrvaščini J. Levičnik.

(Konec.)

Dobrih štirinajst dni potem stopi v mojo sobo človek, enak nočni prikazni. Gledam ga, in kmalu me ga bilo o svitem dnevu groza. Ako ne bi bil spregovoril, nikdar ga ne bi bil spoznal po obrazu, tako se je bil spremenil. Bil je Ljudevit.

„Gospod! je li še rešenje za-njo?“ — vpraša me kakor brez duše.

„Hvala Bogu, da ga ni — na tem lažnjivem svetu“, odgovorim mu z mrzlim ledenim glasom. „Kmalu se bo preselila na boljši dom, k roditeljem svojim, ki jo ne bodo sramotno zavrgli, tako kakor ste jo vi.“

„Tedad naj se me Bog usmili!“ zastoče v solzah Ljudevit. „Glejte! prišel sem neposredno od groba Julijinega. Predvčeranjem smo jo zakopali.“

„Imate tedaj vzroka dovolj, žalovati nad grobom dvojih src, ki ste jih s svojo neznačajnostjo pred časom umorili in pahnili v hladno krilo črne zemlje.“

„Peljite me k Milici!“ — prosi me Ljudevit presunljivo.

„Ne smem, ako jo poprej na vaš prihod polagoma ne pripravim. Pa kaj jej čem tudi povedati? Vedite, da ona še ne vé, da jo mislite za vselej zapustiti.“

„Nikdar! — nikdar več se ne bom ločil od nje.“

„Gospod! prekasno je“, mu rečem.

„Morebiti vendar še ni — Bog se me bo usmilil“, zavrne Ljudevit. „Prosim vas, pojdite hitro do nje, in povejte jej, da me je od nje odpeljal nek skriven vzrok, pri katerem je šlo za moje poštenje, pa da je zdaj vse vredjeno in poravnano. Povejte jej dalje, — povejte, kar vi za najbolje spoznate.“

Na to milo prošnjo se mi vkljub moje mržnje začne smiliti nesrečni Ljudevit. Zaukažem nasledljati najbrzejšega konja, in v urnem teku odjaham proti grajščini svoje sosede. Komaj stopim v sobo Miličino, že mi vsa od hrepenenja zavzeta bolnica nasprot zastoka: „Oh moj Bog! srce mi pravi, da se je Ljudevit vrnil. Raz obličje vaše vam berem veselo novico. Prosim, pripeljite mi ga urno, da ga še enkrat vidim.“ — Koj med durmi se vrnem, zajaham zopet čilega vranca ter oddrčim proti svojem domu, kjer me je Ljudevit že komaj čakal. Hitro zasedem družega konja, kakor tudi Ljudevit svojega, in skokoma jo vlijeva kar naravnost čez travnike proti sosedini grajščini. Al — prepozno! — Na prag Miličine sobe stopivšima nama na ušesa zadoni srce presunljivi jok vse grajske družine, ki se je bila v pobožni molitvi zbrala krog smrtne postelje od vseh družinčet neskončno ljubljene Milice. V sobo stopivša našla sva Milico mrtvo! Sladki smehljaj zibal se jej je kakor k slovesu na njenih bledih ustnicah; — oko njeno pa — ono je gledalo že cvetne livade srečnejše domovine, kakor je naša zemeljska solzna dolina.

Teta se za Ljudevita kar zmenila ni, kakor bi ga ne bilo; meni pa je djala: Ko ste odšli poprej iz sobe, poklicala me je Milica k sebi, in mi s sladkim, pa že pojemajočim glasom rekla: „Preljuba mi tetika! vidite, on me vendar le ljubi; saj je prišel zopet nazaj.“ — In ko je slišala klopotanje konjskih kopit na dvorišču, stisnila je obedve roki na prsi ter šepetala: „to je on!“ — pobesila je glavico in izdihnila življenje svoje. Radost jo je umorila, — radosti jej je počilo bolno srce. Lepo, — a grenko je umreti take radosti!“

„O pogrebu Miličinem molčim!“ — — —

„Kmalu za Milico šla je v grob tudi teta njena, stara moja soseda in prijateljica. Ljudevit je prodal ne dolgo potem svojo grajščino in zapustivši domovino šel je iskat po ptujem svetu hladila svojim srčnim ranam. Potrošivši tako kmalu svojo obilno očetovsko dedšino se ni vedel zdaj kam obrniti. Izneveril se je poslednjič rodu svojemu in veri očetovi ter stopil v turško vojsko. Ni dolgo, kar sem izvedel, da je umrl v neki bolnišnici na jutrovem za hudo kužno boleznijo. Tako je končal, akoravno po ljubezni toliko srečni Ljudevit življenje svoje, zapuščen od vseh, neobžalovan od nikogar, — kakor tudi za mano ne živa duša začivkala ne bo. Razun moje ranjce matere me ni nikoli nobena ženska rada imela; mislim pa, da ga ni človeka pod solncem, ki bi više cenil dar ljubezni ter bil srečnejši od mene, da bi mi bil le en žarček ljubezni obsijal temno pot življenja mojega. Al — mati narava ni mi podarila lepote telesne — s tem pa je podpisala osodo življenju mojemu.“

Tukaj je končal prijatelj moj povest svojo. Govoril sem mu na srce in tolažil ga, kar koli sem mogel, al vse — zastonj. Le majal je z glavo ter na vse moje

besede odgovarjal: „Zvezda moja je zatonila — zatonila za vselej!“

In resnico je govoril moj prijatelj. Žalosten — kakor v predčutkih svoje bližnje smrti me ob slovesu zadnjič poljubi.

Kmalu zatem sem izvedel, da tudi on se je preselil za Milico v milejšo domovino unkraj groba!

Dopisi.

Iz Belega grada 24. marca. — Tukaj nas je nemilo dirnola beseda barona Falka v ogerske delegaciji, da Avstrija ne more ravnodušno gledati, ako bi se v zemljah turškega carstva dogodil kak vstanek. Od davno že znamo, da Avstrija nije prijateljica narodom iztočnim, tim bolje pa čuva vkupnost otomanskega carstva; ali drugihkratov vendar je zagotavljala, da jej je na srcu blagostanje sosednih narodov, ki so ž njenimi po veri i narodnosti i zajednej prošlosti skupčani. To nam pokazuje i depeša Nr. 77 barona Beusta knezu Metternihu v Parizu. No ali da se okolnosti tako brzo menjajo ali da je g. kancelár dobil nova uverenja, nova načela v pogledu na istok, — istina je to, da poslednja izjava je zelo iznenadila vse istočane. Oni sicer niso se mnogo nadali od Avstrije; ali tega niso ni zaslužili. Kakove vzroke more imeti Avstrija za tako postopanje, prav za prav mi ne znamo; ali dozdeva nam se, da bi rada oplasila kristijanske narode na istoku, da pre-stanejo o svojem nezadovoljstvu, i da izčekujejo od same milosti portine poboljšanja svojega stanja. Ako Avstrija tako demonstrira proti pravičnim i prirodnim zahtevam kristijanov iztočnih, na čast jej to; ali vspeha bo imela s takimi izjavami malo, i preporodjenje iztoka, i ako ga sprečava, svršilo se bo vse jednako. — Drugi vzrok tej izjavi mogel bi i ta biti, da vpipa razpoloženje evropskih vlad, kako da mislijo, ako bi se ona vpletla v istočne stvari, pa zdaj čaka, kaj bodo časniki na to odgovorili. — I tretji vzrok mogel bi se vzeti še rivalstvo proti Rusiji, ki je s svojo politiko na iztoku pridobila srca vseh plemen. — Kakor jej drago! narodi na istoku naučeni so že oddavna samo zlemu, pa niso izgubili srca, kako li da bi ga zdaj gubili! Oni ne zahtevajo ni več ni manje od porte (turske vlade), nego da se izvrši hatihumajum, koji jim jemči samoupravo, i kojega so sile same garantovale kristijanom v Turskej, i kojega je porta obnarodovala, a žalostno ga izvršuje. Potem so kristijani istoka povse na zakonitem potu, v čemur bi trebalo, da jih vse vlade, ki so podpisale ugovor pariški, podpirajo i porti odrešeno naložijo, da ravnopravnost jim ne bode samo gôla beseda, nego resnica. Edina Rusija moško brani pri vsakej priliki avtonomijo kristijansko, i zato od nje samo nada se istok bolje bodočnosti. Politika avstrijska s svojo izjavo pokazala je, da jej nije stalo do tega, da se istok uredi, ker očitno postopa proti interesom vseh iztočnih narodov; zato pa si s tem škoduje sama sebi i preprečava si, da jej ni jedno pleme turskega carstva ne veruje, — a Bogme ne more se kazati tako postopanje, da je koristno njej sami. Dogodilo se je, kar mu drago! vtikanje Avstrije v istočne stvari ali njeno orožano posredovanje povzdignilo bi vse stihije na istoku za odbrano, i prouzrokovalo bi obči rat, kteremu kraja dogledati ne moremo. Zato „videant consules austriaci, ne quid detrimenti capiat respublica!“

Iz Dunaja 27. marca. (Še nekaj zastran §. 19. osnovnih državljanskih pravic). Od nekaj časa imajo neki slovenski časniki in njih dopisniki, kedar razglašajo primérnjaje, da se §. 19. osnovnih državljanskih pravic, to je §. zarad narodne ravnopravnosti, ne spol-

njuje, navado, da na koncu moje ime pristavljajo in za njim po nekoliko klicajev!

Večkrat sem že premišljeval, kaj to pomeni; ali po pravici rečem, da prave še zdaj ne vem.

Da bi se meni krivica pripisovala, da se omenjeni §. ne spolnuje, tega si ne morem misliti, ker vsak dobro vé, da jaz nimam zvršilne oblasti v rokah.

Da bi se mi hotela zmota očitati, ker sem rekel, da je omenjeni §. dober, tega spet ne verjamem, ker vsak previden vé, da postava samo zato, da jo ta ali oni prestopi, še ni slaba. Krasti je, na pr., tudi prepo-vedano po božji in človeški postavi, pa nekteri vendar kradejo. Ali kdo bi se predrznil zavolj teh maloprid-nežev postavu dolžiti, da ni za nič.

Pa tudi tega si ne morem misliti, da bi me hoteli na pomoč klicati proti krivicam, ki se godé; ker to največkrat ni pravi način. Pritožba, ako hoče res kaj zdati, mora priti od tistega, komur se krivica stori, in podati se viši gosposki tistega, ki jo stori. To je navadni pot. Ali ne rečem, da bi se krivica ob enem ne razglaševala tudi po časniki. Prav je, naj je razglasi, da tudi drugi svet izvé, kdo je pošten, postavi in svoji prisegi zvest, in kdo ni. Le to je moja misel, da samo razglaševanje po časniki brez dotičnikove pritožbe do višje oblasti ni vselej zadosti. Meni bi se to ravno tako zdelo, kakor ko bi okradeni, namesti da bi šel do sod-nika, krajo in tatú oglasit, raji šel v krčmo in bi ondi širokoustno postavi in sodniku zabavljaj; tatú pa pri miru pustil.

Naj bi tedaj časniki in dopisniki in sploh vsi domorodci, kedar zvedó, da se krivica godí, nikdar ne opustili, dotičnike podučiti, naj se pritožijo pristojni viši oblasti, in naj ženó pritožbo, ako je treba, čez vse stopinje gori do ministerstva. Potlej se bo videlo, ali je §. 19. kaj vreden ali ne.

„Politika“ je unidan pisala, da je Jezerski občini na Koroškem po deželnem odboru pod kaznijo 5 gold. ukazano, da mora nemški zapisnik predložiti namesti slovenskega. Jaz mislim, ako se občina pritoži, da ta kazen nikakor ne bo obveljala. Pa če tudi obvelja, tega po moji misli ne bo postava kriva, ampak tisti, ki so od cesarja postavljeni, da čujejo nad postavu, pa bi, pozabivši svojo dolžnost in svojo prisego, nje izdajalci postali. Svetec.

Iz Gradca. (Naša asekuracija proti škodi ognja), ktera pod imenom „vzajemna notranjo-avstrijska asekuracija“ obsega štajarsko, koroško in kranjsko deželo, je lansko leto šla rakovo pot. To potrjuje sporočilo direkcije same za 1867. leto, rekoč, da se je to leto število deležnikov zmanjšalo za 1863, število zavarovanih pohištev za 4016 in znesek zavarovane vrednosti za 1 milijon in 977.910 gold. Asekuracija ta šteje že 39 let, in nobeno prejšnje leto ni šla ritinske poti kakor lansko. Direkcija pravi, da je res mnogo prejšnjih deležnikov prostovoljno slovó dalo graški asekuraciji, — da pa še več jih je vsled §. 75. direkcija sama izključila, ker so že večkrat s svojimi plačili zaostali. Po našem mnenji pa je glavni vzrok, da se število zavarovancev pri tej asekuraciji zmanjšuje, gotovo ta, da je zavarovalna tarifa (letos 40 kr.) z ozirom na druge asekuracije veliko previsoka, in da po takem ni čuda, da jo deležniki čedalje bolj popuščajo. Te visoke tarife pa so krivi preveliki gospodarski stroški te asekuracije; tako na priliko se je plačalo lansko leto 15.561 gold. plače uradnikom direkcijnim v Gradcu in inšpekcijama v Celovcu in Ljubljani, za pobiranje zavarovine in remuneracije distriktnim komisarjem 22.328 gold., in za druge pisarniške stroške tudi veliko, tako, da stroški gospodarstva iznašajo čez 51.000 gold., zraven tega se je za pota pri preiskovanji pogorišč pla-